



Seat No. : \_\_\_\_\_

**TF-101**  
**B.A. Sem. - I**  
**May-2013**  
**Sanskrit**  
**Compulsory**  
**(Nitishatakam)**

**Time : 3 Hours]**

**[Max. Marks : 70**

**સૂચના :** (૧) જમણી બાજુ રહેલા અંકો ગુણ દર્શાવે છે.

**Instructions :** (1) Figures to the right indicate marks.

(૨) પ્રશ્નપત્રમાં છાપેલો પ્રશ્નક્રમાંક જ ઉત્તરવહીમાં લખો.

(2) Write the same question number in answerbook as mentioned in the question paper.

૧. (અ) નીતિશતકને આધારે સજ્જનપુરુષની મુખ્ય વિશેષતાઓ જણાવો. ૭

1. (A) Discuss the speciality of a noble person on the basis of Nitishatak. 7

**અથવા/OR**

નીતિશતકમાં નિરૂપિત વિદ્યા પ્રત્યેનો આદર સમજાવો.

Explain the respect of knowledge mention in Nitishatak.

(બ) ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈપણ બે) ૭

(B) Write short notes : (any two) 7

(1) મૈત્રીપ્રશંસા

(2) ધનપ્રશંસા

(3) દૈવમહત્તા

(4) સદાચાર સંપત્તિ

૨. (અ) નીતિશતકને આધારે મૂર્ખજનની લાક્ષણિકતાઓનું વર્ણન કરો. ૭

2. (A) Describe the peculiarities of a fool on the basis of Nitishatak. 7

**અથવા/OR**

નીતિશતકમાં વર્ણવેલ દુર્જન પુરુષના વ્યક્તિત્વની ચર્ચા કરો.

Discuss the personality of an evil person described in Nitishatak.

(બ) ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈપણ બે) ૭

(B) Write short notes : (any two) 7

(1) સેવા પ્રશંસા

(2) કર્મસાર્થકતા

(3) રાજનીતિ

(4) ધૈર્યવાન પુરુષ

3. (अ) नीचेनाभांथी कोर्धपण्ण भे श्लोकोनी समजूती आपो :  
3. (A) Explain any **two** of the following verses :

८  
8

- (1) प्रसह्य मणिमुद्धरेन्मकरवक्त्रदंष्ट्राङ्कुरा –  
त्समुद्रमपि सन्तरेत् प्रचलदूर्मिमालाकुलम् ।  
भुजङ्गमपि कोपितं शिरसि पुष्पवद्भारये –  
न्न तु प्रतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयेत् ॥
- (2) हर्तुर्याति न गोचरं किमपि शं पुष्पाति सर्वात्मना  
पर्यर्थिभ्यः प्रतिपाद्यमानमनिशं वृद्धिं परां गच्छति ।  
कल्पान्तेष्वपि न प्रयाति निधनं विद्याख्यमन्तर्धनं  
येषां तान् प्रति मानमुञ्जत नृपाः कस्तैः सह स्पर्धते ॥
- (3) नमस्यामो देवान्नु हतविधेस्तेऽपि वशगा  
विधिर्वन्द्यः सोऽपि प्रतिनियतकर्मैकफलदः ।  
फलं कर्मायत्तं यदि किममरैः किं च विधिना  
नमस्तत्कर्मभ्यो विधिरपि न येभ्यः प्रभवति ॥
- (4) मौनान्मूकः प्रवचनपदुर्वातलो जल्पको वा  
धृष्टः पार्श्वे भवति च तथा दूरतश्च प्रमादी ।  
क्षान्त्या भीरुर्यदि न सहते प्रायशो नाभिजातः  
सेवाधर्मः परमगहनो योगिनामप्यगम्यः ॥

- (ब) नीचेनाभांथी कोर्धपण्ण भे श्लोकोनी समजूती आपो :  
(B) Explain any **two** of the following verses :

८  
8

- (1) नैवाकृतिः फलति नैव कुलं च शीलं  
विद्यापि नैव न च यत्नकृताऽपि सेवा ।  
भाग्यानि पूर्वतपसा किल संचितानि  
काले फलन्ति पुरुषस्य यथैव वृक्षाः ॥
- (2) सन्त्यन्येऽपि बृहस्पतिप्रभृतयोऽसंभाविनः पञ्चषा  
स्तान्प्रत्येष विशेषविक्रमरुची राहुर्न वैरायते ।  
द्वावेव ग्रसते दिनेश्वरनिशाप्राणेश्वरौ भास्करौ  
भ्रातः पर्वाणि पश्य दानवपतिः शीर्षावशेषाकृतिः ॥
- (3) लाङ्गूलचालनमधश्चरणावपातं  
भूमौ निपत्य वदनोदरदर्शनं च ।  
श्वा पिण्डदस्य कुरुते गजपुङ्गवस्तु  
धीरं विलोकयति चाटुशतैश्च भुङ्क्ते ॥
- (4) वहति भुवनश्रेणीं शेषः फणाफलकस्थितां  
कमठपतिना मध्ये कर्षुं सदा स च धार्यते ।  
तमपि कुरुते क्रोडाधीनं पयोधिरनादरा  
दहह महतां निःसीमानश्चरित्रविभूतयः ॥

૪. નીચેનામાંથી કોઈપણ છ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : ૧૨
4. Write answer in brief any six of the following : 12
- (૧) ભતૃહરિના મનમાં કઈ સાત બાબતો કાંટાની જેમ ભોંકાય છે ?
- (1) Which seven kind of things prick like thorns to Bhartuhari ?
- (૨) કેવા મૂર્ખ વ્યક્તિને સમજાવી શકાતા નથી ?
- (2) Which type of a foolish person is impossible to convince ?
- (૩) કોની સાથે રાજા પણ સ્પર્ધા કરી શકતો નથી ?
- (3) With whom even a King cannot compete ?
- (૪) સેવાધર્મ શા માટે કઠિન મનાયો છે ?
- (4) Why is the path of services believed very difficult ?
- (૫) સજ્જનોનો સંગ શું આપે છે ?
- (5) What can be achieved by being in the company of a noble man ?
- (૬) ધનની કઈ ગતિઓ છે ?
- (6) What are the end of wealth ?
- (૭) રાજનીતિ કેવા સ્વરૂપવાળી છે ?
- (7) What are the characteristics of Politics ?
- (૮) પરોપકારીના લક્ષણો શું છે ?
- (8) What are the characterisitcs of પરોપકાર ?
૫. (અ) નીચેનામાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને ખાલી જગ્યા પૂરો : ૭
5. (A) Fill in the blanks with choosing appropriate option of the following : 7
- (૧) \_\_\_\_\_ શરીર વિશાળ અને સમર્થ છે.
- (1) \_\_\_\_\_ body is large & powerful.
- (a) સમુદ્ર (b) હસ્તિ (c) મનુષ્ય
- (૨) સભામાં \_\_\_\_\_ મહાપુરુષોને સ્વભાવસિદ્ધ હોય છે.
- (a) ધીરજ (b) વાણીચાતુર્ય (c) ક્ષમા
- (2) \_\_\_\_\_ is natural for the noble man is an assembly.
- (a) Fortitude
- (b) Cleverness of speech
- (c) Forgiveness
- (૩) \_\_\_\_\_ ન્યાયના માર્ગમાંથી ચલિત થતા નથી.
- (a) દુર્જન (b) ધીરપુરુષ (c) મિત્ર
- (3) \_\_\_\_\_ does not deter from the path of justice.
- (a) Evil person (b) Wise person (c) Friend

- (૪) ખોટી સલાહથી \_\_\_\_\_ નાશ પામે છે.  
 (a) રાજા (b) મૂર્ખ (c) પિતા
- (4) \_\_\_\_\_ is destroyed by a wrong advise.  
 (a) A King (b) A Fool (c) A Father
- (૫) સાચો મિત્ર આપત્તિના સમયમાં \_\_\_\_\_ નથી.  
 (a) ત્યજતો (b) બોલતો (c) ભાગતો
- (5) True friend does not \_\_\_\_\_ a person in difficulties.  
 (a) forsake (b) talk (c) run away
- (૬) લોભીને બીજા \_\_\_\_\_ ની જરૂર નથી.  
 (a) સદ્ગુણ (b) દુર્ગુણ (c) મિત્રતા
- (6) Greedy person does not need another \_\_\_\_\_.  
 (a) Virtus (b) Vice (c) Friendship
- (૭) જ્ઞાનનું ભૂષણ \_\_\_\_\_ છે.  
 (a) શાંતિ (b) અહંકાર (c) જડતા
- (7) The ornament of knowledge is \_\_\_\_\_.  
 (a) Peace (b) Ego (c) Dullness

(બ) નીચેના શબ્દોના જોડકાં જોડો :

(B) Match the following columns :

- |                  |                        |
|------------------|------------------------|
| (1) રાજા         | (i) પાપાન્નિવારયતિ     |
| (2) વિપદિ ધૈર્ય  | (ii) દૌર્મન્યાત્       |
| (3) સન્મિત્ર     | (iii) કાઞ્ચનમાશ્રયન્તિ |
| (4) ભાગ્યરહિત:   | (iv) પશુ:              |
| (5) ગુણા:        | (v) મહાત્મનામ્         |
| (6) બૃહસ્પતિ     | (vi) યાન્તિ આપદ:       |
| (7) વિદ્યાવિહીન: | (vii) દેવતાગુરુ        |

\_\_\_\_\_

૭

7